

Makoto Jamaguchi: ŽIVETI Z IZOBRAŽEVANJEM ODRASLIH

Znova smo se srečali z MAKOTO JAMAGUČI (MAKOTA YAMAGUCHI), profesorico primerjalne andragogike z Univerze Rjucu Kejdžaj na Japonskem. Tokratno srečanje je bilo v Sloveniji, in sicer na konferenci ISCE, Mednarodnega društva za primerjalno andragogiko, ki je v organizaciji Andragoškega centra Slovenije potekala v Radovljici.

Makoto Jamaguchi je najprej končala študij biologije. Študirala je kar šest let, ker se je v času njenega študija študijski program spremenil in se tako tudi podaljšal, vsaj zanjo, ki je bila takrat na sredi študija. Med študijem je ustanovila Unescov klub študentov in sodelovala v Unescovem mirovnem gibanju. Od takrat se zanima za izobraževanje za mir in razumevanje med narodi. Doslej je opravljala vrsto mednarodnih funkcij, med drugim je bila podpredsednica Mednarodnega sveta za izobraževanje odraslih (ICAE). Kot študentka raziskovalka na Inštitutu za izobraževanje na Univerzi v Londonu se je zanimala predvsem za ženska vprašanja, še posebno vprašanja poklicne uveljavitve žensk. Doktorirala je iz človekovih pravic. Na ministrstvu za socialne zadeve je bila odgovorna za izobraževanje staršev in mladih. Njena delovna in raziskovalna preteklost je tako nadvse bogata. Postala je tudi redna profesorica na svoji univerzi, kar je za japonsko žensko izjemno. Samo na njenem oddelku jo obdaja kar sto moških kolegov, profesorjev. Sicer je res, da Japonska premore dosti izobraženih, celo zelo izobraženih žensk, vendarle pa so v tradicionalni japonski družbi ključni položaji še zmeraj predvsem v moških rokah. S profesorico Jamaguchi, ki se bo naslednje leto sedemdesetletna upokojila, smo se pogovarjali o marsičem, tudi o skupnostnem izobraževanju na Japonskem.

M. J.: To izobraževanje je pri nas zelo razvito in ima dolgo preteklost. Na Japonskem imamo npr. »javna poslopja državljanov«, nekatrške skupnostne centre. Tam se je mogoče vključiti v razne kulturne dejavnosti, se udeležiti izobraževanja staršev ali pa je tam moč preučiti ženska vprašanja, ki so na Japonskem še posebej občutljiva. Na položaj japonskih žensk namreč vpliva tako tradicionalna podrejenost možu kot zahteve sodobnega življenja, ki jih silijo v neodvisnost. V te centre prihajajo ljudje vseh starosti, tudi starejši. Slednji se tam pogosto ukvarjajo z jogo in raznimi igrami. Prihaja pa tudi vse polno gospodinje. Te so navadno zaposlene le štiri ure. Može delajo ves dan, otroci so v šoli, popoldne pa navadno še v nekakšni dodatni šoli, pripravljalnici na sprejemne izpite v srednje šole. Tako imajo te gospodinje v primerjavi z drugimi veliko časa in skupnostni centri so kot nalašč za njih. Pa tudi moški prihajajo in se vključujejo v tečaje kuhanja za moške.

Ko sva ravno pri njih, kako pa se izobražujejo japonski moški?

M. J.: Zanje res ni težko. Veliko je izobraževanja na delovnem mestu. Pa tudi moški živijo zunaj hiše. Tako se velikokrat zberejo in skupaj ustanovijo kakšen študijski krožek. To je zelo preprosto. Dajo v časopis oglas, da se želijo učiti tega ali onega in da iščejo somišljenike, in jih tudi najdejo. Velikokrat najdemo moške tudi v skupinah, ki se učijo japonskega načina bobnanja. No, to izobraževanje je bolj glasno ...

Kakšne pogoje je treba izpolnjevati za vpis v skupnostni center oziroma »javno poslopje državljanov«?

M. J.: Izobraževanje je tam zvečine za začetnike na posameznem področju, ima pa to prednost, da je brezplačno in vsem dosegljivo. Ko

Je skupnostno izobraževanje pri vas podobno npr. angleškemu ali irskemu?

človek zaključi takšne začetne tečaje, gre lahko v kulturni center. Te kulturne centre, ki jih je vse polno, so ustanovile verige velikih trgovin, železnice, velike novinarske hiše, radijske postaje. Tam se lahko učite npr. kitajskega jezika v skupini, v kateri ni več kot 15 oseb, kar je za Japonsko nenavadno. Lahko rišete, slikate, se učite igrati tradicionalno japonsko koto glasbo. To izvajajo na glasbilih, ki imajo pogosto svilene strune. Vendar so te izobraževalne oblike, ki so vse na višji stopnji zahtevnosti, drage.

Ko nekdo zaključi tečaj v Kulturnem centru ali »kulturni industriji«, kot pravite, kam se nato lahko vpiše?

M. J.: Lahko se vpiše v celo vrsto tečajev in programov za odrasle na posameznih univerzah. Teh je na Japonskem zares veliko. Veliko število univerz, 80 nacionalnih in kar 500 zasebnih, bo najverjetneje postalo v prihodnosti težava, kajti japonsko prebivalstvo se hitro stara in mladih primanjkuje.

Vemo, da je vaša dežela zelo urbanizirana. Pa vendar, kakšno pa je izobraževanje odraslih na vasi?

M. J.: Ljudje se veliko učijo računalništva. Največkrat so tečaji kar po internetu. Tudi za mlade ljudi na vasi je internet, v katerega je moč vstopiti z dvema udarcema na tipkovnici, velika prednost. Sicer pa, naši mladi ljudje so res izobraženi. Kar 50 odstotkov mladih ima višjo ali visoko izobrazbo. Drugih 50 odstotkov pa jih zaključi kakšno poklicno izobraževanje in gredo v življenje s spričevalom poklicne šole. Te šole so v rokah ministrstva za trgovino in v rokah podjetij. Tako ima npr. japonsko elektrogospodarstvo celo vrsto tečajev in programov vseživljenjskega izobraževanja pa tudi izobraževanja za mlade.

V takšnem, zelo selektivnem sistemu vsaj nekateri gotovo ne zmorejo pritiskov. Kaj naredite z njimi?

M. J.: Vse več je tistih, ki ne končajo nižje srednje šole. Ti še zmeraj hodijo v šolo, čeprav ne v razred. Vsak dan gredo v »sobo za zdravljenje« in se tam ves dan v prijetnem ozračju zabavajo in pogovarjajo s prijatelji, učitelji in svetovalci, ki jih skušajo znova vrniti v šolo.

V državi, kjer je ponudba izobraževanja tako pogostna in tako razvejana, je verjetno težko izbrati pravi program?

M. J.: Ja, človek mora dosti vedeti, da se lahko prav odloči. To res ni preprosto. Odločanje pa gre do visoke starosti. Tudi starejši se učijo in izobražujejo za to, da kasneje lahko delajo kot vodiči v muzejih, galerijah, da znajo organizirati prireditve v svojem kraju ali četrti. Na japonskih olimpijskih igrah npr. je bilo kar 32.000 prostovoljcev, v bolnišnicah in hospitalih brez njih ne bi šlo. Prostovoljstva se Japonci učijo v skupnostnih centrih. Tam prejmejo izobrazbo tudi koordinatorji prostovoljcev.

Zdi se, da je na Japonskem prostovoljstvo resnična vrednota. Ste tudi vi morda članica kakšne prostovoljne organizacije?

M. J.: Sem predsednica mreže žensk v moji pokrajini Sajtama. Polovica teh žensk so medžerke ali podpredsednice družb. Druge spet delajo v javni upravi ali vladi. To skupino smo ustanovili po avstralski konferenci žensk in zdaj se njene članice ukvarjamo z vr-

sto vprašanj, da bi pripomogle k boljšemu življenju v pokrajini: s plačevanjem davkov, položajem žensk, z okoljskimi vprašanji, izobraževanjem naših otrok. Skušamo vplivati na vplivne ljudi in ob sprejemanju zakonov delujemo kot svetovalno telo. Imamo tudi vrsto predavanj, ki jih za nas opravijo zvečine ženske. Borimo se za enakopravnost spolov v naši družbi in vplivamo na državno politiko, ki se zdaj poglobljeno ukvarja s tem vprašanjem.

V pogovoru na konferenci ISCE ste spregovorili tudi o tem, kako se Japonci upokojujejo in izobražujejo. Vi se boste npr. upokojili naslednje leto, ko vam bo sedemdeset let. Kakšen je pri vas položaj starejših?

M. J.: Če mislite na njihovo izobraževanje, za to je poskrbljeno. Pa tudi, starejši so spoštovani. Imamo tudi »Nacionalni dan starejših ljudi«, ki ga praznujemo 15. septembra. Za delo z ljudmi v visoki starosti imamo socialne

delavce, ki se za to posebej usposabljaajo. Ker pa se japonsko prebivalstvo močno stara, so zdaj tudi zasebne univerze odprle mnogo tečajev iz varstva in skrbi za starejše. Zelo popularno je npr. »spričevalo o opravljenem tečaju iz starosti in staranja«, ki si ga pridobijo študenti sociologije ali drugih družbenih ved. Sploh pa je socialno varstvo nekaj, kar Japonci pogosto študirajo.

Pripravljamo se na leto starejših. Upamo, da nam bo do takrat uspelo vplivati na javno mnenje in mnenje strokovnjakov ter utrditi pravico starejših do izobraževanja in dejavnega razvoja.

M. J.: Prepričana sem, da vam bo to slej ko prej uspelo. Vseživljenjsko izobraževanje brez izobraževanja starejših ni vseživljenjsko. Zanj pa se, nenazadnje, v izobraževanju odraslih zares potegujemo.

Dušana Findeisen